

Daron Acemoglu–James A. Robinson: Economic Origins of Dictatorship and Democracy

Cambridge University Press, New York, 2006, 432 oldal

Milyen tényezők magyarázzák a különböző országok eltérő politikai fejlődését? Miért léptek egyes országok a 19. századtól kezdve a stabil demokratikus fejlődés útjára, míg másokban miért váltotta fel a demokráciát hamarosan újabb diktatúra, ismét más országok pedig miért nem demokratizálódtak sohasem? A Seymour Martin Lipset által az 1950-es években kifejlesztett – és azóta elfogadottá vált – modernizációs elmélet szerint szoros kapcsolat áll fenn a jövedelmi és műveltségi szint és a demokrácia között: csak eléggé gazdag és művelt társadalomban alakulhat ki és stabilizálódhat a demokrácia. Sőt, a gazdasági növekedés és a műveltség bővülése mintegy automatikusan elvezet a stabil demokráciához. Elfogadottsága ellenére e nézet nélkülözi a demokrácia kialakulásának és fennmaradásának megfelelően megalapozott elméletét.

A szerzők¹ könyvükben a demokrácia létrejöttének és stabilizálódásának elemzésére fejlesztettek ki egy ambiciózus, koherens és takarékos játékelméleti modellkeretet, amelynek segítségével azonosítják a különböző (demokratikus vagy diktatórikus) politikai rezsimek létrejöttét és fennmaradását elősegítő, illetve hátráltató tényezőket.² A formalizált modellen kívül a szerzők – habár nézeteiket nem igazolják szisztematikus empirikus vizsgálattal – bőségesen ismertetik a politikai rendszerek stilizált tényeit, illetve folyamatosan történeti példákkal illusztrálják az elméleti tételeket.

A könyv négy tipikusnak tekintett politikai fejlődési utat vázol fel: az első Nagy-Britannia, a megszilárdult demokrácia, ahol a 19. századtól kezdve fokozatosan stabil demokrácia alakult ki, és ahol azóta számottevő társadalmi erők nem fenyegették a demokratikus intézményrendszert. A második Argentína, ahol a demokrácia nem szilárdult meg, és a 20. században demokratizálási folyamatok és a diktatúrát újra bevezető puccsok váltogatták egymást. A harmadik fejlődési utat Szingapúr fémjelzi, ahol az uralkodó párt számottevő ellenzék nélkül kormányoz, de a nem demokratikus rezsim elnyomás nélkül képes fenntartani önmagát. A negyedik tipikus fejlődési út a dél-afrikai apartheid rendszeré, amely csak nagymértékű erőszakos elnyomás révén állhatott fenn. A későbbiekben kifejtett játékelméleti modellek egyensúlyi megoldásai különböző exogén tényezők mellett a tipikus fejlődési utakat adják meg.

Az elemzés alapmodelljének felépítése során a legfőbb szempont az egyszerűség, a takarékos volt: a szerzők szinte hivalkodva forgatják Ockham borotváját, amellyel minden felesleges dolgot levágnak a modelltől. Így – nem törődve a politikai intézményrendszer bonyolultságával – mindössze két politikai állapotot vizsgálnak, az autokratikus rendszert, amelyben egy szűk csoport, az elit rendelkezik választójoggal, valamint a demokráciát, amelyben mindenkinek van választójoga. A politikai rezsimek fennmaradását vagy változását (a demokratizálást vagy a diktatúrát bevezető puccsokat) két társa-

¹ Daron Acemoglu, a Massachusetts Institute of Technology közgazdászprofesszora, a John Bates Clark Medal 2005. évi díjazottja; James A. Robinson a Harvard University politológiai professzora.

² A könyvben szereplő modell előzményeit a 2000-es évek elején két fontos cikkben fejtették ki: Acemoglu–Robinson [2000] és [2001].

dalmi-gazdasági csoport konfliktusa magyarázza: a magas jövedelmű, kis létszámú elit áll szemben a szegények nagy létszámú csoportjával. A demokratikus rendszerben a szegények többsége erőteljesen megadóztathatja a gazdagok kisebbségét, és újraoszthatja a jövedelmet a saját javára. Ennélfogva a szegények támogatják a demokráciát, míg a gazdagok ellenzik azt, mivel az elit által dominált nem demokratikus rezsimben elkerülhetik a demokratikus újraelosztás terheit. A demokrácia költsége annál nagyobb az elit számára, minél nagyobb a jövedelmi egyenlőtlenség. Fontos megjegyezni azt, hogy az alapmodellben a politikai rendszerek iránti preferenciákat kizárólag azok elosztási következményei alakítják ki: vagyis a szegények kizárólag a nekik kedvező újraelosztás miatt kedvelik a demokráciát, míg az elit csak az újraelosztás hiánya miatt rokonszenvezik a diktatúrával.³ Természetesen a modell ezen a ponton is bővíthető, s később a szerzők elemzik is az ideologikus preferenciák jelenségét, kiegészítve a hasznossági függvényeket egy demokrácia iránti preferenciát mutató változóval.

A nem demokratikus rezsimben a *de jure* politikai hatalom az elité. Így ha a diktatórikus hatalmat nem korlátozza a forradalom veszélye, akkor nincsen újraelosztás. Ha azonban a szegények leküzdik a kollektív cselekvés problémáit, és megszerveződnek, akkor *de facto* politikai hatalomra tesznek szert, és forradalommal fenyegethetik az elitet. A forradalom költséges a polgárok számára is (vagyis a jövedelem egy része örökre elveszik a forradalom során), viszont a forradalom után az elit tagjainak összes megmaradó jövedelmét felosztják a szegények egymást között. Így a forradalom kifizetése az elit számára nulla, tehát az elit mindent elkövet, hogy megakadályozza a forradalmat.

Válság híján a polgárok általában nem tudják leküzdeni a kollektív cselekvés problémáit, így nincsen forradalmi veszély. Ekkor magas a forradalom költsége, és meghaladja a várható hasznot, ennélfogva a polgárok nem vállalkoznak forradalomra. Ha viszont egy válság (például vesztés háború vagy gazdasági visszaesés) következtében a forradalom költségei csökkennek (ami azt jelenti, hogy a polgárok könnyebben oldják meg a kollektív cselekvés problémáit), akkor megnő a forradalom veszélye. Ebben az esetben az elit háromféleképpen háríthatja el a forradalmi veszélyt: újraelosztással, demokratizálással vagy erőszakos elnyomással. Az újraelosztás, illetve annak ígérete során az elit szélső esetben még a szegények számára ideális adórata kivetését is megígérheti. Az elit ígéretei azonban időben inkonzisztensek, s így nem, vagy csak részben hitelesek. Ugyanis a forradalmi veszély időszakában megígért vagy akár végrehajtott újraelosztási politika visszavonható, s az elit vissza is vonja, amint a forradalom veszélye elmúlik. A polgárok nem intézményesült, *de facto* politikai hatalma mulandó, s így mulandók a forradalmi veszély időszakában tett engedmények is. A polgárok tudják, hogy az elit visszavonhatja a megígért újraelosztó intézkedéseket, s ezért eleve nem hisznek az ígéreteknek (pontosabban szólva olyan arányban hisznek, amilyen valószínűséggel várható a forradalmi veszély újraéledése).

A probléma tehát az, hogy milyen módon lehet hitelessé tenni a polgároknak kedvező újraelosztás ígéretét, hogyan kötelezhető az elit a számára nem kedvező újraelosztási politika folytatására, hogyan biztosítható az, hogy az elit ne éljen a hatalmával a forradalmi veszély elmúltával. Az elköteleződési probléma megoldása a modellben a demokratizálás. A demokratikus politikai rendszerben mindenki rendelkezik választójoggal, s így a *de jure* politikai hatalom a többség, vagyis a polgárok kezébe kerül. A demokratikus

³ Az, hogy a modellben a politikai rendszerek iránti preferenciát kizárólag a szereplők anyagi érdekei szabják meg, annyira felhőborította az idealista amerikai politológust, James Galbraithot, hogy a könyvről írott recenziójában a következő megjegyzésre ragadtatta magát: „A demokratikus indítékot az anyagiasság pusztá megnyilvánulásaként kezelve, a demokrácia azon megvetését táplálják, amely jellemző az elit köreire – Acemoglu és Robinson »elitjének« racionális tagja más szóval egy fasiszta.” (Galbraith [2006].)

rendszerre jellemző nagymértékű újraelosztás ugyan kedvezőtlenebb az elit számára, mint az újraelosztás hiánya vagy a korlátozott újraelosztás, ám jobb, mint a forradalom utáni nulla kifizetés.⁴ A demokratizálás első feltétele az, hogy a korlátozott újraelosztás ne háríthassa el a forradalom veszélyét (ez akkor teljesül, ha a forradalom költsége egy bizonyos kritikus érték alá csökken), tehát az elit számára optimális megoldás legyen. Másik feltétel az, hogy a demokrácia hozama a polgárok számára meghaladja a forradalom kifizetését, tehát a demokratizálás számukra is optimális megoldás legyen. Így a demokratizálás a modell Nash-egyensúlyát jelenti.

Az elit számára viszont van még egy lehetőség a forradalom elhárítására: az erőszakos elnyomás. Ez viszont költséges az elit számára is, mivel a forradalomhoz hasonlóan a represszió során is mindörökké elvész a jövedelem egy része. Ha a korlátozott redistribúció ugyan elhárítaná a forradalmi veszélyt, de a represszió költsége egy küszöbértéknél kisebb, akkor az elit az elnyomáshoz folyamodik.⁵ Ha olyan nagy a forradalmi veszély, hogy csak a demokratizálás csillapítaná le a forrongást, akkor is van az elnyomás költségének egy (az előzőnél nagyobb) kritikus értéke, amely alatt az elit repressziót alkalmaz. Így a demokratizálás harmadik feltétele az, hogy a represszió költsége megfelelően nagy legyen.

A demokratizálás tehát a modellben az elkötelezettség biztosításának eszköze. E ponton fölvethető az a kérdés, hogy vajon a demokratizálás, az intézményrendszer átalakítása mennyiben hiteles, hiszen a történelem tele van papiros alkotmányokkal. Eddig a szerzők feltételezték, hogy a létrejövő demokrácia teljesen konszolidált, vagyis a többség akarata korlátok nélkül érvényesül, s az adóráta a szegények ideális adóráta lesz. Az elit azonban puccs segítségével visszaállíthatja uralmát. A puccsok kérdése önmagáért is figyelmet érdemel, ugyanakkor a nem konszolidált demokrácia lehetősége érinti a demokrácia kialakulásának esélyét is.

A puccsok lehetőségének elemzése nagyrészt szimmetrikus a forradalom lehetőségeinek tárgyalásával.⁶ A puccsnak is vannak költségei, a jövedelem egy része örökre elvész a puccs során. Válság híján a puccs költségei olyan magasak, hogy lehetetlen annak végrehajtása. Válság idején viszont a puccs költségei csökkennek, ami azt jelenti, hogy az elit könnyebben oldja meg a kollektív cselekvés problémáit. A szerzők, a demokratikus konszolidációt tekintve, három lehetőséget különböztetnek meg: a teljesen megszilárdult demokráciában még válság idején sem fizetődik ki az elit számára a puccs végrehajtása, tehát soha sincs puccsveszély, így a polgárok akarata korlátok nélkül érvényesülhet.

A félig konszolidált demokráciában a válságok időszakában az adókulcs csökkentésével, az elit számára kedvezőbb politikával a puccsok elháríthatók. Szélső esetben a polgárok az elit számára ideális, azaz nulla adóráta is bevezethetik, illetve megígérhetik. Ez az ígéret azonban megint csak nem teljesen hiteles: az elit *de facto* politikai hatalma mulandó és a polgárok nem tudják sikeresen elkötelezni magukat arra, hogy a puccsveszély elmúltával nem vezetik be újra a nagymértékű újraelosztást jelentő magas adókulcsot. Ekkor volatilis fiskális politika figyelhető meg: puccsveszély idején kisebb az újraelosztás, békés időkben nagyobb. Végül pedig előfordulhat, hogy a puccs költségei olyan alacsonyok, hogy a demokrácia konszolidálatlan, s az első komolyabb válság bekövetkezésével puccs áldozatává lesz, így visszaáll a régi rendszer. Tehát a demokratikus rendszerben az elit és a polgárok szerepet cserélnek: az elit a rendszer felforgatásával fenyeget, míg a polgárok engedmények ígéretével próbálják meg védelmezni a *status quót*.

⁴ Ha a modellben a polgárok forradalomra vállalkoznak, akkor az a definíció szerint sikeres.

⁵ Ha a modellben az elit elnyomást alkalmaz, akkor az a definíció szerint sikeres.

⁶ Azzal a különbséggel, hogy a polgárok számára nem áll rendelkezésre olyan intézményi változtatás, amely elhárítaná a puccs veszélyét.

A puccsok lehetősége visszahat a demokratizálás lehetőségeire: előfordulhat, hogy még a konszolidálatlan demokrácia megteremtése is elhárítja a forradalom veszélyét. Ha a represszió költségei elég magasak, akkor a forradalmi veszély időszakában az elit demokratizál. Ekkor normális időkből élvezhetik a polgárok a demokratikus újraelosztás gyümölcseit. Másfelől a demokrácia első válságának időszakában bekövetkezik a puccs, és visszaáll az elit uralma. Így bizonyos paraméterértékek esetén a politikai állapot az Argentinában tapasztalhatóhoz hasonló módon ingadozik: a forradalmi veszély időszakában az elit demokratizál, míg a demokrácia válságának időszakában puccsot hajt végre.

A demokratizálás és a demokratikus konszolidáció elemzése során mindvégig fókuszban áll az a kérdés, hogy a jövedelmi egyenlőtlenség hogyan hat a demokratizálás és a konszolidáció esélyeire. Az egyenlőtlenség a kétszintű alapmodellben az osztályok közötti jövedelmek különbségét jelenti, így nem könnyen feleltethető meg az egyenlőtlenség szokásos statisztikai mércéinek. Mindazonáltal a könyv egyik fő érdeme, hogy megalkozza a demokratizálás és az egyenlőtlenség közötti nem monoton, fordított U alakú görbével jellemezhető kapcsolat hipotézisét.⁷

Eszerint kismértékű egyenlőtlenség esetén a polgárok számára a forradalom kifizetése még válság esetén is kisebb a fennálló rend által biztosított kifizetésnél, így a polgárok nem fenyegetnek forradalommal. Ezért a nem demokratikus rendszer elnyomás és engedelmények nélkül is képes fennmaradni. Ezt példázza Szingapúr politikai útja. Az egyenlőtlenség növekedésével csökken a régi rezsim kifizetése a polgárok számára, így a polgárokat egyre kevésbé lehet lecsillapítani az újraelosztás ígéretével, tehát az elit demokratizálni kényszerül. Ugyanakkor az egyenlőtlenség növekedésével emelkedik a szegények által ideálisnak tartott adókulcs, így nő a demokrácia terhe az elit számára. Ha az egyenlőtlenség meghalad egy kritikus értéket, akkor a demokrácia terhe meghaladja a represszió költségét, s ilyen körülmények között az elit az erőszakos elnyomáshoz folyamodik. A szélsőségesen egyenlőtlen, elnyomó rezsim példája a dél-afrikai apartheid rendszer.

Míg a demokratizálás és az egyenlőtlenség között nem monoton a kapcsolat, addig a demokratikus konszolidáció és az egyenlőtlenség között monoton viszony áll fenn: nagyobb egyenlőtlenség esetén kisebb a demokrácia fennmaradásának esélye. Minél nagyobb az egyenlőtlenség, annál súlyosabb a demokrácia terhe az elit számára, így annál vonzóbb az antidemokratikus puccs végrehajtása.

A továbbiakban az imént vázolt alapmodell kiterjesztésével és alkalmazásával a szerzők a demokrácia létrejöttének és fennmaradásának esélyét befolyásoló tényezőket vizsgálják. Ezek a tényezők általában szerepelnek a demokrácia szociológiai-politológiai irodalmában is, azonban a játékelméleti modell segítségével pontosabban fel lehet tárnai a demokráciát elősegítő vagy hátráltató tényezőket, s azok működési mechanizmusait. Általánosságban, ha a korlátozott újraelosztás nem csillapítja le a polgárok elégedetlenségét, akkor a demokrácia létrejötte azon múlik, hogy miképpen viszonylik egymáshoz a demokrácia és a represszió költsége az elit számára, a demokrácia fennmaradását pedig a demokrácia és a puccs költségének viszonya határozza meg. Tehát minden olyan tényező, amely csökkenti a demokrácia elite nehezedő terhét, vagy növeli az elnyomás és a puccs költségeit, kedvez a demokratizálásnak és a demokratikus konszolidációnak. Ter-

⁷ Ezzel ellentétes következtetésre jutott Boix [2003]. Boix könyvében Acemoglu és Robinson modelljéhez nagyon hasonló játékelméleti modellel vizsgálta a stabil demokrácia létrejöttének kérdését, s következtetései is többnyire hasonlóak. Modelljében azonban az egyenlőtlenség és a demokrácia között monoton kapcsolat van: minél kisebb az egyenlőtlenség, annál nagyobb a demokrácia létrejöttének és megszilárdulásának esélye. Boix modelljében ugyanis az autokratikus rezsim fenntartása mindig, még normális időkből is repressziós költségekkel jár, s ennek megfelelően alacsony egyenlőtlenség esetén az elit számára domináns stratégia a demokratizálás, mert a represszió költsége meghaladja a demokrácia terhét.

mészretesen azok a tényezők, amelyek csökkentik a demokrácia költségeit az elit számára, egyben csökkentik a demokrácia hozamát a tömegek számára. Itt döntő jelentőségű az a (történelmileg vitatható) feltevés, hogy a modellben nem a tömegek vívják ki a demokratikus átalakulást, hanem az elit demokratizál, tehát a demokrácia mindig „felülről” érkezik.

A fentiek szerint tehát csökkenti a demokrácia terhét, s így kedvez a demokráciának, ha a demokratikus intézményrendszerben nem érvényesül teljes mértékben a polgárok akarata, hanem az elit megőrizheti hatalmának egy részét, például a kétkamarás parlament révén, vagy azért mert az elit a polgároknál nagyobb mértékben tud lobbitevékenységet folytatni. Szintén kedvezhet a stabil demokrácia létrejöttének a középosztály megjelenése. A középosztály először is műveltsége és nagyobb jövedelme révén segítheti a tömegek forradalmi és demokratikus mozgalmát. Ugyanakkor a középosztály a tömegek-nél kisebb mértékű újraelosztást szeretne, így az elit számára a teljes demokrácia bevezetésénél kisebb költséggel jár, ha csak a középosztályra terjeszti ki a választójogot, és így részleges demokrácia létrehozásával hártja el a forradalmi veszélyt. A középosztály számára a teljes demokrácia kisebb költséggel jár, mint az elit számára, és így a részleges demokráciából a teljes demokráciába való átmenet során az uralkodó osztályok héjákra (*hardliners*) és galambokra (*softliners*) szakadhatnak: előfordulhat, hogy az elit az elnyomást támogatja, míg a középosztály a teljes demokratizálást. Ugyanakkor, ha a középosztály elég nagy létszámú, akkor még teljes demokráciában is meghatározhatja a demokratikus újraelosztás mértékét, s így csökkentheti a demokrácia költségeit, ezzel előmozdítva a teljes demokrácia megteremtését és fennmaradását. A középosztály bevezetésével tehát a modell képes magyarázó hipotéziseket szolgáltatni a nyugat-európai demokrácia fokozatos kialakulásáról, illetve az elitek galambokra és héjákra való szakadásáról a politikai válságok időszakában.

A demokrácia esélyeit az elmondottakon kívül a gazdasági struktúra is befolyásolja, nevezetesen az, hogy az elit vagyonán belül milyen a tőke és a föld aránya. A szociológiai és politológiai irodalomban gyakori állítás, hogy demokrácia agrártársadalomban, különösképpen pedig a földtulajdon nagy koncentrációja esetén nem jön létre, illetve nem szilárdul meg. Ezen állítást támasztja alá Nyugat-Európa, illetve Kelet-Európa vagy Latin-Amerika eltérő történelmi útja. E tézist kívánják a szerzők megfelelő mikroökonómiai alapokkal alátámasztani. Mivel a tőkekínálat rugalmasabb a föld kínálatánál, ezért a tőkejövedelem adóztatása nagyobb hatékonysági veszteséggel jár, mint a föld hozamának adóztatása. Ennélfogva a tőkeintenzitás növekedésével süllyed a megszilárdult demokráciában érvényesülő adórata, csökken a demokrácia terhe az elit számára. Ugyanakkor a szerzők feltételezik, hogy a represszió és a puccs során a tőke pusztulása nagyobb, mint a föld pusztulása, így a gazdaság tőkeintenzitásának emelkedésével nőnek a represszió és a puccs költségei, s így valószínűbbé válik a demokratizálás, illetve a demokrácia megszilárdulása.

A globalizáció hatása viszont ellentmondásos a demokrácia fejlődésére nézve. Egyszerűsítve az elemzést, a szerzők a globalizáció hatását exogénnek tekintik, tehát nem számolnak például azzal az eshetőséggel, hogy egy autokratikus rezsim korlátozhatja a kereskedelmet vagy a tőkeáramlást. A kereskedelem hatását a szerzők rendkívül szellemesen felépített egyszerű Heckscher–Ohlin-típusú modellkeretben vizsgálják. Ebben érvényesül a tényezőárak kiegyenlítődése, vagyis a kereskedelmet megkezdő ország átveszi a világ többi részében kialakult tényezőárakat. Ez egy munkával viszonylag jól ellátott fejlődő országban azt jelenti, hogy a kereskedelem megnöveli a béreket a tőke és a föld hozamához képest, így csökkenti az egyenlőtlenséget, amely növelheti, de csökkentheti is a demokratizálás esélyét. Ugyanakkor a tőkével vagy földdel jól ellátott országban a kereskedelem növeli az egyenlőtlenséget, mint például a 19. század végén Argentínában

és Chilében. A jövedelmi egyenlőtlenség módosításán túlmenően a kereskedelem megemeli az elnyomás és a puccs költségeit az elit számára. Mivel a represszió és a puccs elpusztítja a tőke és a föld egy részét, ezáltal csökkenti a termelés tőke/munka és föld/munka arányát. Ez zárt gazdaságban a bérek csökkenéséhez, illetve a tőke és a föld hozamának emelkedéséhez vezet, ami részben ellensúlyozza a tőke és a föld pusztulásának hatását. Nyitott gazdaságban viszont nem módosulnak a tényezőárak, hiszen azok kívülről adóttak, ennél fogva itt nagyobb a represszió és a puccs költsége.

A pénzügyi integráció elemzése során a szerzők elkülönítik a tőkebeáramlás és a potenciális tőkekiáramlás hatását. Ha egy kezdetben munkával jól ellátott országba beáramlik a tőke, akkor ennek hatása megegyezik a kereskedelem hatásával: az ország átveszi a világ többi részének tényezőárait, s így a tőkebeáramlás növeli a béreket, csökkenti a tőke és a föld hozamát, végső fokon csökkenti az egyenlőtlenséget, továbbá növeli a represszió és a puccs költségeit. A tőkekiáramlás lehetősége pedig egyértelműen kedvez a demokrácia létrejöttének és konszolidációjának, mert csökkenti a demokrácia költségét az elit számára. Itt azt a sokak által hangsúlyozott összefüggést formalizálják a szerzők, hogy a potenciális tőkekiáramlás csökkenti az optimális adóztatást, korlátozza a demokratikus újraelosztást. Végül a globalizáció az országok megnövekedett politikai integrációját is jelenti. A nagyobb politikai integráció világában a demokratikus országok tágabb lehetőségekkel rendelkeznek a repressziót alkalmazó vagy puccsot végrehajtó elitek megbüntetésére. Ez megnöveli az elnyomás és a puccs költségeit, s így kedvez a demokráciának.

Az imént felvázoltak csak egy részét teszik ki a kötet gazdag anyagának. Ennek ellenére a mű nem szintézis jellegű munka, hanem inkább további kérdések feltevésére ösztönző kiindulópontja a politikai fejlődés analitikus elemzésének. Valószínű, hogy a könyv tartalmilag és a modellezési módszereket illetően is nagy hatással lesz a jövő kutatásaira. A vázolt modell számtalan kiterjesztési, további kutatási lehetőséget kínál. Ezek közül a szerzők az empirikus munkán túlmenően megemlítik a hadsereg szerepének elemzését, a demokratikus intézményrendszer sokféleségének bekapcsolását, a gazdasági osztályok határait átszelő alternatív politikai identitások (például etnikai, vallási csoportok) szerepének részletesebb vizsgálatát, a gazdasági és politikai intézmények kapcsolatának elemzését. A kelet-európai olvasó számára különösen figyelemre méltó lehet a forradalmak és a forradalmak után létrejövő, gyakran szintén diktatórikus rendszerek kutatása.

Hivatkozások

- ACEMOGLU, D.-ROBINSON, J. A. [2000]: Why Did the West Extend the Franchise? Growth, Inequality and Democracy in Historical Perspective. *Quarterly Journal of Economics*. 140. 1167–1199. o.
- ACEMOGLU, D.-ROBINSON, J. A. [2001]: A Theory of Political Transitions. *American Economic Review*. 91. 938–963. o.
- BOIX, C. [2003]: *Democracy and Redistribution*. Cambridge University Press, New York.
- GALBRAITH, J. [2006]: Development's Discontents. How to explain the link between economics and democracy—and how not to. *Democracy: A Journal of Ideas*, 2. www.democracyjournal.org/article.php?ID=6482.

Misz József